

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เริม (Herpes) เป็นโรคติดต่อทางผิวหนังชนิดหนึ่ง ที่เกิดจากเชื้อไวรัส เฮอร์ปีส์ซิมเพลกซ์ (Herpes Simplex Virus HSV) ซึ่งมีอยู่ 2 ชนิด ได้แก่ ชนิด 1 หรือ HSV-1 (ก่อให้เกิดเริมตามผิวหนังทั่วไปส่วนใหญ่) กับชนิด 2 หรือ HSV-2 (ก่อให้เกิดเริมที่อวัยวะเพศเป็นส่วนใหญ่) ซึ่งติดต่อโดยการสัมผัสโดยตรง มีระยะฟักตัวประมาณ 1-2 สัปดาห์ ผู้ป่วยที่เป็นโรคเริมมักจะมีอาการแสบๆ คันๆ นามาก่อนเล็กน้อย แล้วมีตุ่มน้ำใสขนาด 3 มิลลิเมตร ซึ่งอยู่กันเป็นกลุ่มและมีพื้นแดงรอบตุ่มน้ำใสนั้น ต่อมาตุ่มน้ำใสนี้จะกลายเป็นสีเหลืองขุ่น แล้วแตกกลายเป็นสะเก็ด หายไปเองภายใน 1-2 สัปดาห์ (อย่างรวดเร็วใช้เวลา 3 วัน) ด้วยลักษณะของตุ่มใสที่อยู่กันเป็นกลุ่มแบบนี้ชาวบ้านบางแห่ง จึงเรียกโรคนี้ว่า “ขุยมะดินหมา” ตำแหน่งที่พบบ่อย ได้แก่ ริมฝีปาก แก้ม จมูก หู ตา ก้น อวัยวะเพศ นอกจากนี้ ตุ่มน้ำเหลืองในบริเวณใกล้เคียงมักจะโตและปวด เมื่อหายแล้ว เชื้อซึ่งหลบไปที่ปมประสาท แล้วอาจกลับมาใหม่ ทำให้โรคกำเริบได้อีกประมาณปีละ 1-4 ครั้ง มักเกิดหลังจากมีไข้ ถูกแดดจัด อาหารไม่ย่อย ร่างกายอิดโรย อารมณ์เครียด ระหว่างมีประจำเดือนหรือตั้งครรภ์ ทุกคนมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเฮอร์ปีส์ซิมเพลกซ์โดยเชื้อ HSV-1 จะติดต่อทางสารหลั่งในปาก ส่วน HSV-2 จะติดต่อทางอวัยวะเพศ ทวารหนัก เมื่อเชื้อเข้าทางผิวหนังเชื้อ จะไปตามเส้นประสาททำให้เชื้อลามเป็นบริเวณกว้างและอาจเกิดผื่นที่บริเวณใหม่

ผู้ป่วยที่เป็นโรคเริม มักมีอาการเกิดขึ้นเรื่อยๆ สามารถเป็นซ้ำแล้วซ้ำอีก ในการป่วยแต่ละครั้ง จำเป็นต้องหยุดงานเพื่อเข้ารับการรักษา ทำให้สูญเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและรวมทั้งสูญเสียโอกาสในการประกอบอาชีพ ทำให้ขาดรายได้ในช่วงที่มีการป่วย ในประเทศไทย มีข้อมูลการระบาดย้อนหลัง 3 ปี (ปี 2552-2554) พบว่า ปี 2552 มีผู้ป่วยทั้งสิ้น 20,804 คน คิดเป็นอัตราป่วย 32.78 ต่อแสนประชากร ในปี 2553 มีผู้ป่วยทั้งสิ้น 25,790 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 40.49 ต่อแสนประชากร และในปี 2554 มีผู้ป่วยทั้งหมด 26,495 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 41.41 ต่อแสนประชากร ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เมื่อศึกษาผู้ป่วยรายภาคย้อนหลัง 3 ปี (2552-2553) พบว่า ปี 2552 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้ป่วยสูงสุด 6,424 คน คิดเป็นอัตราป่วย 37.06 ต่อแสนประชากร รองลงมาเป็นภาคเหนือ 6,313 คน คิดเป็นอัตราป่วย 30.14 ต่อแสนประชากร ปี 2553 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้ป่วยสูงสุด 8,403 คน คิดเป็นอัตราป่วย 57.65 ต่อแสนประชากร รองลงมาเป็นภาคเหนือ 5,576 คน คิดเป็นอัตราป่วย

31.36 ต่อแสนประชากร และในปี 2554 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนผู้ป่วยสูงสุด 9,286 คน คิดเป็นอัตราป่วย 41.47 รองลงมาเป็นภาคเหนือ มีผู้ป่วย 7,968 คน คิดเป็นอัตราป่วย 31.02 ต่อแสนประชากร สถานการณ์ผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรังในภาคใต้ปี 2552 -2553 พบว่า ในปี 2552 มีผู้ป่วยทั้งหมด 2,556 คน คิดเป็นอัตราป่วย 22.45 ต่อแสนประชากร ปี 2553 มีผู้ป่วยจำนวน 4,172 คน คิดเป็นอัตราป่วย 28.12 ต่อแสนประชากร และในปี 2554 มีผู้ป่วยจำนวน 3,819 คน คิดเป็นอัตราป่วย 27.53 ต่อแสนประชากร ซึ่งถือว่าอุบัติการณ์ของโรคเรื้อรังยังเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญ (สำนักระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข, 2555)

สถิติของผู้ป่วยที่เป็นโรคเรื้อรังในจังหวัดสงขลา ตั้งแต่ปี 2551 พบว่ามีจำนวนผู้ป่วย 163 คน คิดเป็นอัตราป่วย 12.74 ต่อแสนประชากร ปี 2552 พบว่ามีจำนวนผู้ป่วย 198 คน คิดเป็นอัตราป่วย 14.78 ต่อแสนประชากร ปี 2553 พบว่ามีผู้ป่วยทั้งหมด 411 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 30.43 ต่อแสนประชากร และในปี 2554 พบว่ามีผู้ป่วยทั้งหมด 641 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 47.06 ต่อแสนประชากร ซึ่งพบว่ามีอัตราเพิ่มขึ้น จากรายงานของสำนักป้องกันและควบคุมโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา ในปี 2554 อัตราป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่อแสนประชากร อันดับที่ 1 พบว่ามีจำนวนผู้ป่วย 148 คน คิดเป็นอัตราป่วย 166.38 ต่อแสนประชากร อันดับที่ 2 อำเภอระโนด พบว่ามีจำนวนผู้ป่วย 79 คน คิดเป็นอัตราป่วย 115.65 ต่อแสนประชากร อันดับที่ 3 อำเภอสะเดา พบว่ามีผู้ป่วยทั้งหมด 71 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 61.70 ต่อแสนประชากร (สำนักงานป้องกันโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา, 2554)

ข้อมูลจากโรงพยาบาลประจำอำเภอและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลในอำเภอพบว่า รายงานผู้ป่วยโรคเรื้อรังในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคสูงเป็นอันดับสองรองจากอำเภอเมือง พ.ศ.2551 จำนวน 42 คน ปี พ.ศ.2552 จำนวน 57 คน และปี 2553 จำนวน 65 คน ปี 2554 จำนวน 79 คน ปี 2555 คิดเป็น 61.48 ต่อแสนประชากร 83.45 ต่อแสนประชากร 97.16 ต่อแสนประชากร 115.65 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ (โรงพยาบาลระโนด, 2555; โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, 2555)

จากสถิติดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มของผู้ที่ป่วยโรคเรื้อรังในระดับประเทศซึ่งมีอัตราป่วยใกล้เคียงกัน แสดงถึงยังมีการระบาดของโรคอย่างต่อเนื่อง การควบคุมป้องกันโรคขาดประสิทธิภาพ การระบาดของโรคเรื้อรังของอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ยังเป็นปัญหาและมีแนวโน้มผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น การศึกษาทางระบาดวิทยาของโรคเรื้อรังจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อทราบลักษณะการระบาดของโรค ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการระบาดต่าง ๆ ในพื้นที่ ผู้ศึกษาวิจัยซึ่งเป็นบุคลากรทางสาธารณสุข จึงมีความสนใจที่จะศึกษาระบาดวิทยาของโรคเรื้อรังในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา เพื่อทราบถึงขนาด การกระจายและปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคในพื้นที่อำเภอระโนด รวมทั้งหาแนวทางควบคุมป้องกันโรคนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทราบขนาดและแนวโน้มของการเกิดโรคเริมในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการกระจายของโรคเริมในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ตามบุคคล เวลา สถานที่
3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตัวที่เป็นปัจจัยเสี่ยงการเกิดโรคเริมของผู้ป่วยในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
4. เพื่อหามาตรการในการป้องกันควบคุมโรคเริมในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยทางระบาดวิทยา เช่น บุคคล เวลา และสถานที่ ประวัติการเจ็บป่วย และการปฏิบัติตน ที่เป็นพฤติกรรมเสี่ยง กับการเกิดโรคเริม ในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

ขอบเขตการวิจัย

เป็นการศึกษาระบาดวิทยาเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาระบาดวิทยาของโรคเริมเฮอร์ปีส์ซิมเพลกซ์ 1 ในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ตั้งแต่ปี 2551-2555

1. ขอบเขตด้านพื้นที่
พื้นที่ที่ศึกษาวิจัย คือ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชาชน ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ที่เป็นกลุ่มผู้ป่วยด้วยโรคเริมเฮอร์ปีส์ซิมเพลกซ์ 1 (HSV-1) ทั้งรายเก่าและรายใหม่ ของโรงพยาบาล ตั้งแต่เดือนมกราคม 2551- เดือนกันยายน 2555 จำนวน 341 ราย (โรงพยาบาลระโนด 2555; โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, 2555)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ป่วยด้วยโรคเริมเฮอร์ปีซิมเพลกซ์ 1 (HSV-1) ทั้งรายเก่าและรายใหม่ที่อยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอรอนโค จังหวัดสงขลา ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2554 ถึง 30 กันยายน 2555 จำนวน 98 ราย

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเกี่ยวกับระบาดวิทยาของโรคเริม ประกอบด้วย แนวโน้มการเกิดโรค การกระจายทางระบาดวิทยา ตามเวลา สถานที่ และบุคคล อาการทางคลินิก การรักษา ปัจจัยและพฤติกรรมเสี่ยงของการเป็นโรคเริม และเสนอมาตรการในการป้องกันควบคุมโรคเริมอำเภอรอนโค จังหวัดสงขลา

4. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

4.1 ตัวแปรอิสระ

4.1.1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย

- 1) เพศ
- 2) เชื้อชาติ
- 3) ศาสนา
- 4) อายุ
- 5) อาชีพ
- 6) รายได้
- 7) สถานภาพสมรส
- 8) ระดับการศึกษา

4.1.2 ประวัติการเจ็บป่วย

- 1) วันที่เริ่มป่วย
- 2) วันที่รักษา
- 3) ที่อยู่ขณะป่วย
- 4) สถานที่รักษา
- 5) บริเวณที่เป็นโรค
- 6) อาการป่วย
- 7) ก่อนรักษามีอาการมาแล้วกี่วัน
- 8) รักษาอย่างไร
- 9) ครั้งที่ป่วย

4.1.3 ปัจจัยเสี่ยง

- 1) การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
- 2) พักผ่อนน้อย
- 3) มีความเครียด
- 4) อุณหภูมิอบอ้าว
- 5) เหงื่อไหลหมักหมมเป็นเวลานาน
- 6) สัมผัสเสียดสีกับบุคคลอื่น
- 7) คลุกคลีใกล้ชิดกับผู้ป่วย
- 8) มีการสัมผัสผู้ป่วย
- 9) มีเพศสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่ใช่คู่สมรส

4.1.4 มาตรการการป้องกัน

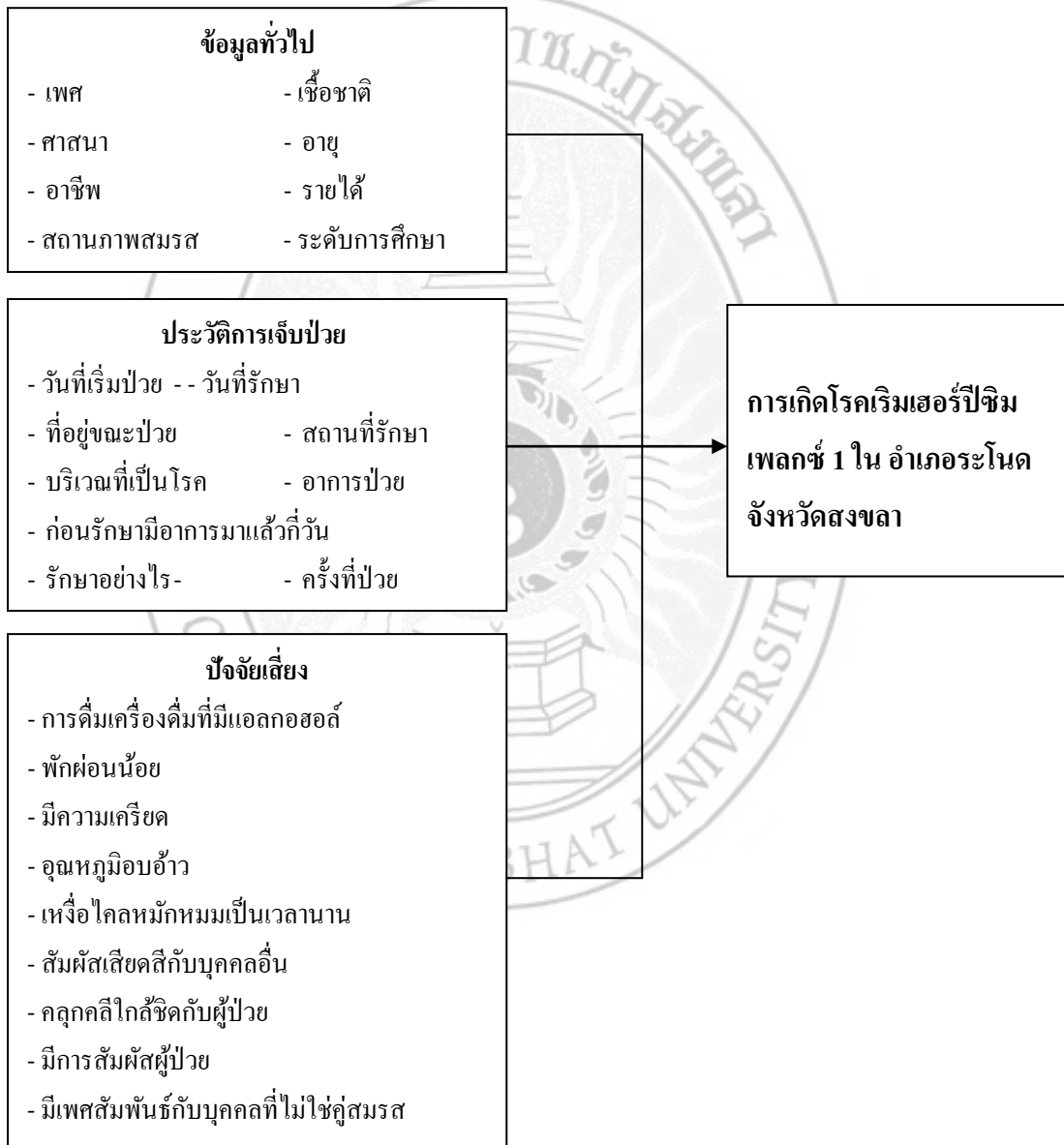
4.2 ตัวแปรตาม คือ การเกิดโรคริมในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

โรคเริมในการศึกษานี้ หมายถึง โรคผิวหนังที่เกิดจากเชื้อไวรัส “ Herpes simplex” ชนิด เฮอร์ปีส์ซิมเพลกซ์ 1 (HSV-1)

ข้อมูลทั่วไป หมายถึง ข้อมูลของผู้ป่วยโรคเริมในพื้นที่อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา

ประวัติการเจ็บป่วย หมายถึง ข้อมูลผู้ป่วยโรคเริมในพื้นที่อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ที่เกี่ยวกับโรค ได้แก่ วันที่เริ่มป่วย วันที่รักษา ที่อยู่ขณะป่วย สถานที่รักษา บริเวณที่เป็นโรค อาการป่วย ก่อนรักษามีอาการมาแล้วกี่วัน รักษาอย่างไร ครั้งที่ป่วย

ปัจจัยเสี่ยง หมายถึง องค์ประกอบด้านพฤติกรรมทางเพศ ด้านกายภาพหรือด้านสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพหรือกระตุ้นหรือเอื้อต่อการเกิดโรคเริมกับผู้ป่วยในเขตพื้นที่อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ได้แก่ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ พักผ่อนน้อย มีความเครียด อุดมภูมิอบอ้าว เหงื่อไหลหมักหมมเป็นเวลานาน สัมผัสเสียดสีกับบุคคลอื่น คลุกคลีใกล้ชิดกับผู้ป่วย มีการสัมผัสผู้ป่วย และมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่ใช่คู่สมรส

รพ .สต. หมายถึง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าบอนที่อยู่ในเขตอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

รพ . หมายถึง โรงพยาบาลระโนด

สสจ . หมายถึง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ต่อตัวผู้ป่วยและชุมชน
 - 1.1 กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้และตระหนักในการป้องกันเกี่ยวกับโรคเริมเพิ่มมากขึ้น
 - 1.2 กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าใจเกี่ยวกับโรคเริมและปรับพฤติกรรมเสี่ยงเพื่อไม่ให้เจ็บซ้ำได้
 - 1.3 กลุ่มเป้าหมายทำให้ชุมชนไม่มีการระบาดของโรคและไม่เป็นพาหะที่นำเชื้อโรคไปติดต่อผู้อื่น

2. ประโยชน์ต่อพื้นที่ที่ศึกษา

- 2.1 รพ.สต.ในตำบลท่าบอน ได้ทราบข้อมูลด้านปัญหาเกี่ยวกับ โรคเรื้อรังและเป็นการกระตุ้นเพื่อลดปัญหาจำนวนผู้ป่วยในพื้นที่เขตรับผิดชอบของตนเอง
- 2.2 โรงพยาบาลระโนดเป็นแนวทางในการป้องกันควบคุม โรคเพื่อลดค่ารักษาพยาบาลเกี่ยวกับโรคเรื้อรังได้

3. ประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ

- 3.1 สสจ.สงขลา นำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนป้องกันและควบคุมชะลอการเกิดโรคเรื้อรังในอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
- 3.2 ใช้เป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือที่สนใจนำไปวางแผนเพื่อศึกษาในประเด็นหรือพื้นที่อื่นต่อไป

